והא בין בין קתני קשיא אמר מר רבי מאיר אומר פיגול וחייבין עליו כרת מכדי כרת לא מיחייב עד שיקרבו כל מתיריו דאמר מר כהרצאת כשר כך הרצאת פסול מה הרצאת כשר עד שיקרבו כל מתיריו אף הרצאת פסול עד שיקרבו כל מתיריו והא כיון דחשיב ביה בפנים פסולה כמאן דלא אדי דמי כי הדר מדי בהיכל מיא בעלמא הוא דקא אדי אמר רבה משכחת לה בארבעה פרים וכד' שעירים רבא אמר אפילו תימא בפר אחד ושעיר אחד לפיגולו מרצה ארבעים ושלש והא תניא ארבעים ושבע הא כמאן דאמר מערבין לקרנות והא כמאן דאמר אין מערבין לקרנות והא תניא ארבעים ושמונה הא כמאן דאמר שיריים מעכבין הא כמאן דאמר אין שיריים מעכבין: מיתיבי במה דברים אמורים בקמיצה במתן כלי ובהילוך אבל בא לו להקטרה נתן את הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה או שנתן את הקומץ בשתיקה ואת הלבונה במחשבה רבי מאיר אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר קתני מיהא את הקומץ בשתיקה ואת הלבונה במחשבה ופליג אימא כבר נתן את הלבונה במחשבה חדא דהיינו רישא ועוד הא תניא ואחר כך קשיא:

מתני' ואלו דברים שאין חייבין עליהם משום פיגול הקומץ והקטרת והלבונה

והא בין בין קתני. דמשמע או זו או זו: **אמר מר כו'.** אמאן דמהדר לאוקומי טעמא דר"מ משום מפגלין בחצי מתיר קפריך נהי נמי דבעלמא בקומץ ולבונה איכא למימר מפגלין בחצי מתיר אלא בחצי זריקה היכי אמר ר' מאיר פיגול: **מכדי כרת לא מיחייב** (הא וכו') **עד שיקרבו כל מתיריו.** שתיגמר עבודותיו: **דאמר מר.** בפ' שני (לעיל דף כח:): **כי הדר מדי בהיכל מיא בעלמא קא מדי.** ונמצא שלא זרק דמו דהא מתנה אחת מהן מעכבת דבשלמא מפגל בשחיטה אע"ג דפסליה והדר זרק ליה או במחשבה או בשתיקה כיון דפיגל בעבודה ושוב לא הוציא בו מחשבת פסול אחר אע"פ שזריקת דמו דם פסול הוא כיון דרבי רחמנא פיגול בשחיטה כדאמרן בפרק ראשון (לעיל יג.) בדברים המביאים לידי אכילה הכתוב מדבר ע"כ בהכי אמר רחמנא לפגול וזריקה זו כמו שהיא מרצה לפיגולו וכן לרבנן דבעו מחשבה בכוליה זריקה ולמאן דמוקי נמי טעם דר"מ משום דעת ראשונה ופיגל בכל העבודה בכה"ג אמר רחמנא לפגול דלא משכחת לפגול בזריקה אלא בהכי אלא למ"ד טעמא משום חצי מתיר אין כאן זריקה כיון דלא גמרה מחשבת פיגול ועשה סופה לדעת כשרה זיל הכא חצי עבודה היא וזיל הכא חצי עבודה היא: **משכחת לה.** הא דקאמר ר"מ פיגול: **בארבעה פרים.** פיגל בין הבדים בכל מתנותיו ונשפך הדם ושחט אחר והזה על הפרכת ואחד על הקרנות ואחד לטיהרו של מזבח וכיון דקיימא לן בסדר יומא (דף ס.) כולהו כפרה בפני עצמו ואי עבדינהו כהלכתן מתכשרה עבודה בהכי אפילו לרבנן דפליגי עלייהו דר' שמעון ור' אלעזר בנשפך הדם באמצע מתנות בהא מודו דאין צריך לחזור ולהזות במקום שגמר כל הזאותיו כדאמרי' התם (סא:) הלכך הכא נמי פיגל שהרי קרבו מתיריו של כל אחד ונגמרה העבודה בחבירו אבל בפר אחד מודה ר"מ דלא פיגל משום דלא גמר זריקה מעולם: **לפיגולו מרצה.** כי היכי דאם חשב בשחיטה קרי לה לזריקה דם הפסול הזה קרבו מתיריו לרצות לפיגולו כי חשיב ליה בחצי זריקה נמי ושתק בחציה כל זמן שלא עירב במחשבה אחרת הוי ריצוי לפיגול: **הא כמ"ד כו'.** פלוגתא דר' יאשיה ור' יונתן היא (יומא דף נז:) במתן הקרנות ולקח מדם הפר ומדם השעיר חד אומר שיהו מעורבין וחד אומר מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו: **והא.** דקתני ארבעים ושבע כמ"ד אין מערבין את הדמים למתן קרנות (והוו תמני): **שירים.** שפיכת שירים ופלוגתא דר' עקיבא ור' יהודה היא לעיל (דף מ.) אם כלה כפר כו': **כד"א כו'.** בתוספתא דמנחות קתני לה. כד"א שהמנחה נפגלה בעבודה אחת בקמילה או במתן כלי ובהילוך שאין שם אלא עבודת מתיר אחד שאין קמילה ומתן כלי בלבונה והילוך במנחות (דף טז:) מפרש ליה דלא שייך בלבונה: **בא לו להקטרה.** שהיא עבודת שני מתיריו נתן כו' אלמא אפילו ראשונה בשתיקה ושניה במחשבה קאמר ר' מאיר פיגל אלמא מפגלין בחצי מתיר ותיובתא דר"ל: **אימא וכבר נתן לבונה במחשבה.** הלכך שניה שבשתיקה על דעת ראשונה עושה: **דהיינו קמייתא.** דראשון במחשבה הא תנא ליה נתן את הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה למה לי למיהדר למיתני או את הקומץ בשתיקה וכבר נתנה לבונה במחשבה מה לי להקדים קומץ מה לי לבונה: **ועוד הא תניא.** בברייתא אחריתי או שנתן את הקומץ בשתיקה ואחר כך נתן לבונה במחשבה קשיא: **מתני' אלו דברים שאין חייבין עליהן.** כרת באכילתן משום פיגול: **הקומץ.** אם קמץ לאכול שירים למחר ונתפגלה המנחה אין האוכל את הקומץ בכרת שאין הפיגול חל אלא על דבר שיש לו מתירין אחרים והקומץ אין אחר מתירו כי הוא מתיר את המנחה וכן לבונה וכן כולם:

מנחת

כי מדי בהיכל מיא בעלמא קמדי. הקשה בקונטרס בהקומץ ושוחט נמי נימא דלא מיפגל דכי חשיב בקבלה איפסיל וכי זריק מיא בעלמא זריק ותירץ דהתם גזירת הכתוב הוא ובהקומץ זוטא (מנחות דף טו:) תירץ דאותה עבודה שפיגל בה נעשית כולה בקדושתה שוחט ע"מ לזרוק או להקטיר וכן מקבל ע"מ לזרוק או להקטיר אבל הנך הזאות כולהו חדא עבודה היא ולא קרבו מתירין העבודה בקדושתן וקשה דכי פיגל בהזאות של בין הבדים אינך דהיכל מים ניהו אבל בהזאה ראשונה של בדים לא פריך דשאר הזאות של בדים מיא דיש לומר יפגל באחרונה או כיון דחד מקום הוי אין בכך כלום [כמו שאפרש] בסמוך אי נמי י"ל דניחא ליה דלא הוי של בין הבדים מיא משום דלא נגמר הפיגול עד שיזרוק כל הזאות של בין הבדים אבל אותן של היכל לא תליא בהו גמר הפיגול כיון שאם נשפך הדם מביא פר אחר ויתחיל בהיכל ולא בין הבדים וכן ההזאות של מזבח הזהב לא תלו בהזאות של היכל למיגמר בהו פיגול של היכל ולרבנן לא פריך דכיון דאין מפגלין בחצי מתיר וצריך לפגל כל ההזאות אם כן לא נגמר הפיגול עד שפיגל בכולן מתחילת בין הבדים עד גמר של טהרו ומשני בד' פרים כדי לחשב ולפגל בכל המקומות קאמר ארבעה וה"ה בפר ראשון של בין הבדים ונשפך הדם והביא פר שני ועשה (פר שני) ממנו של היכל ושל מזבח בשתיקה דהוי פיגול לר' מאיר. ברוך. וקשה דאם כן פיגל בקומץ ולא בלבונה לרבי מאיר ליפרוך אמאי הוי פיגול בחצי מתיר והן עבודה לא נעשית בקדושתה וכי מקטר ללבונה עפרא בעלמא מקטר וכי תימא משום דהוו שני מינים אכתי קשה משני בזיכין אם לא נחלק כיון דבעו שני כלים דהוו כשני מינים והוי פיגול ורבינו תם מפרש דבחד מקום פשיטא ליה דלא אמרינן מיא בעלמא הוא דקמדי תחילת עבודה בגמר עבודה והכי גזירת הכתוב אבל בשני מקומות בהכי לא איירי קרא ומיא בעלמא קמדי: **משכחת לה בד' פרים.** וא"ת אכתי הזאות שבפנים היכי משכחת ליה פיגול בפר אחד מכיון שהזה בראשונה במחשבה אידך מיא בעלמא קמדי ולרבינו תם אתי שפיר דחד מקום הוא ויש לומר כגון שפיגל בהזאה אחרונה של בין הבדים: **הא כמאן דאמר שיריים מעכבין.** נ"ע פ' איזהו מקומן (לקמן דף נב.) דקאמר רמי בר חמא האי תנא סבר שיריים מעכבי ומייתי מברייתא ודחי לה והוה מצי לאתויי הך ועוד מברייתא דלעיל (דף לט.) דדמים הטעונין יסוד טעונין כיבוס ומחשבה פוסלת בהן ומוקמינן לה בשירים וכמאן דאמר דמעכבי:

הקומץ. הקשה בקונטרס בהקומץ זוטא (מנחות דף יד.) למה לי דאין לו מתירין אלא הוא עצמו מתיר אחרים כדאיתא בגמ' תיפוק לי דבלאו הכי נמי פשיטא דקומץ לא מיחייב עליה משום פיגול דהא מי אכיל מיניה פקע פיגולו ממנו שהרי לא קרב מתיר כמלותו ותירץ כגון שהוצתה האור ברובו דחשיב כמאן דקרב המתיר כדקאמר בהקומץ רבה (שם דף כו:) מאימתי מתיר שירים באכילה משהוצתה האור ברובו וקשה לפירושו דאי הוצת האור ברובו א"כ פקע פיגולו ממנו כדאמר עולה בגמ' (דף מג.) דאם ירדו נמי יעלו והוא הדין אפילו מאכילה כדמשמע בכריתות פרק אמרו לו (דף יד. ושם) וי"ל דמיירי שחציו העלה ע"ג מזבח וחציו לא העלה דעל ההוא דלארעא לא פקע פיגולו ממנו ומייב עליו אי לאו משום דהוא גופיה מתיר הוא דהא דאמר בגמ' לגבי קומץ דפיגול שהעלהו דפלגא מחית אארעא ופלגיה מסקיה אמערכה ומשלה בו האור פקע פיגולו ומסקינן ליה לכתחילה ובפ' אמרו לו (גם זה שם) מתירו ליה לאכילה מיירי כשהיה ככר על המזבח ההוא פלגא דמחית אארעא אבל היכי דלא עלה למזבח מעולם לא כדמוכח בכריתות (גם זה שם) דאותו קלת דחוץ למזבח לא מסקינן ליה והוה ליה פיגול אע"ג דרובא דאבר אמזבח אם איתא דלא הלכו באברים אחר הרוב וכל שכן קומץ דמיפרת דלא מסקינן ומיהו פי' בקונטרס דבגמרא משמע דאפילו לא עלה אמזבח מסקינן ליה לכתחילה ולא דמיא להאי דכריתות כמו שמפרש ר"ת שהקומץ כולו חשוב אזכרה אחת וההוא פלגא דעל המזבח משיך ליה לפלגא דלארעא דאי לאו הכי הוה ההוא דעל המזבח קומץ שחסר ויורד וא"כ כיון דמשיך ליה פקע פיגולו ממנו אבל פלגא דאבר לא משיך אידך פלגא דהוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר אע"ג דמעיקרא סלקא דעתך דקומץ גרע משום דמיפרת ומפרש ר"ת דטעמא דקומץ לאו משום דהוא מתיר אלא משום דלא שייך ביה הרצאה דאי אכלו ולא העלהו אם כן לא קרבו מתיריו ואי העלה חציו פקע פיגולו מכוליה אפילו מההוא דלארעא והא דקאמר בגמרא ומוליא אני את הקומץ בהדי

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פי"ח מהל' מעה"ק הל' יג ופי"ד מהלכות עבודת יוה"כ הלכה ג:
כח ב מיי' פי"ג מהל' פסה"מ הלכה ו:
כט ג מיי' פט"ו שם הלכה ז:
ל ד מיי' פי"ח שם הלכה ח:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' תנא דהיינו קמייתא ועוד: (ב) רש"י ד"ה לפיגולו מרצה וכו' כי חשיב ליה נמי בחצי זריקה ושתק וכו' לפיגול הס"ד ואח"כ מ"ה והא דקתני וכו' תמניא הס"ד ואחר כך ד"ה הא כמ"ד:

◆

מוסף רש"י

מה הרצאת כשר. לא קרי ליה הרצאה אלא בזריקה שהוא סוף ארבע עבודות המתירות, אף פיגול אינו קבוע עד שתזרק הדם שהוא סוף כל מתיריו (לעיל כח:). לא מחייבין כרת על אכילת פסול עד שיקרבו כל מתירין (כלומר) [כלומר] עבודה שהוא מתפגל בה (מנחות טו:). דהיינו ארבע עבודות בלא פסול מחשבה אחרת (לעיל יג:). והא כיון דחשיב כו'. ולא קשיא בקומץ ושוחט נמי נימא דלא מפגל דכי חשיב איפסיל, וכי זריק מיא בעלמא זריק, דלאו פירכא היא, דהתם אותה עבודה שפיגל בה נעשית כולה בקדושתה, אבל הנך הזאות חדא עבודה היא (מנחות שם): מערבין לקרנות. מערבין דם פר בדם שעיר כשבא ליתן מתנות קרנות מזבח הפנימי: אין מערבין לקרנות. דמשמע ליה ולקח מדם הפר ומדם השעיר, אבל אחד בפני עצמו (יומא נז:) שירים. של כל ההזאות: מעכבין. אם לא שפכן על יסוד מזבח החיצון והוי לאו מ"מ: בקמיצה במתן כלי ובהילוך. דבהנך ג' עבודות אין דומה לאן בלבונה, הילכך כולו מתיר הוא (מנחות טז.) הקומץ והקטרת והלבונה. הקומץ והלבונה דמנחת ישראל והקטרת כו', דכל הנך אין להם מתירין, שהן מתירין אחרים, וקי"ל דאין פיגול אלא בדבר שיש לו מתירין, או לאדם כגון שירי מנחה שהקומץ מתירן, או למזבח כגון אימורי בהמה שהדם מתירן ליקרב, דגמרינן משלמים דכתיב בהו עיקר פיגול, מה שלמים דבר שיש מתירין לאדם ולמזבח, שזריקת דם מתיר האימורין ליקרב והבשר ליאכל, אף כל דבר שיש לו מתירין או לאדם או למזבח, לאפוקי הנך דאין אחר מתירן. ואי קשיא פשיטא דקומץ לא מחייבי עליה כרת משום פיגול, דהא כי אכיל מיניה פקע ליה פיגוליה, שהרי לא קרב המתיר כמלותו, תריץ כגון שהוצת האור ברובו, דחשיב כמאן דקרב, כדאמרינן (מנחות כו:) קומץ מאימתי מתיר שירים באכילה משהוצתה האור ברובו, דלא חשיב כנשרף אלא כשירי הדם (שם יד.):

◆

שיטה מקובצת

בא בעלמא הוא דקמדי. פירש הקונטרס בשלמא מפגל בשחיטה כו' עד מרצה לפיגולו. וכן לרבנן ניחא דאינו מפגל עד שנפגל אם כן בשעת הזאה לא הוי פיגול אלא לר"מ דאמר מפגלין בחצי מתיר א"כ מיד כשפיגל נגמר פיגולו והשאר מיא בעלמא קא מדי. דבשלמא (כמו כן לר"מ) או טעמא (דר"מ) משום עושה על דעת הראשונה ופיגל בכל העבודה בכה"ג אמר רחמנא ליפגל דלא משכחת פיגול אלא בהכי. אלא למ"ד טעמא משום חצי מתיר מיא בעלמא קא מדי. כך היא שיטת הקונטרס. וא"ת כל פיגול הכי הוי א"כ לא נמצא פיגול לר' מאיר דכי חשיב בהו ופגל אף בשחיטה או בקומץ וכי הדר זריק מיא בעלמא קא מדי. ויש לומר דלא אמרינן מיא בעלמא קא מדי אלא בעבודה אחת הואיל ואירע בו פסול אבל בשתי עבודות לא אמרינן מיא בעלמא קא מדי. והזאות כולהו עבודה אחת נינהו. מיהו קשה דאמרינן לעיל בפרק שני וכן בפרק קמא דמעילה

גבי פלוגתא דר"י דאמר אם מחשבת האוכל קודם למחשבת המקום, ומפרש אליבא מחלוקת בעבודה אחת כגון שתי עבודות כגון ששחט סימן אחד בחוץ [illegible]
לאמו ושני בתוך למקומו כו'. ותירץ הר"ם דסבר אליבא דפיגול שוא מרצה כרכת. ורבינו תם פירש דלא אמרינן מיא בעלמא מדי אלא בשתי מקומות [illegible]
כגון שחשב בפנים ומזה בהיכל דכיון שנחלק המקומות נגמרה מחשבתו. והשתא ניחא דבשחיטה לא גמר עד לבסוף: **בארבעה פרים כו'.** פירש הקונטרס [illegible]
ששחט פר או שעיר והזה בפנים ופיגל באחרונה ונשפך הדם, ומביא אחר ופיגל נמי באחרונה דהיכל ונשפך, ושחט שלישית והזה על הקרנות בשתיקה. [illegible]
ואי לעקט הקונטרס טהרו קודם לקרנות לא דק דקרנות קודם. ויש לומר דטהרו עשה בשתיקה. ומיהו קשה דפי' דשלישית לא כין קרנות לטהרו [illegible]
שבל טהרו (לאמר) [דבמסכת יומא (דף נח.)] משמע שאם נשפך הדם בין קרנות לטהרו לטהרו אי כאתגע [שכנן] אחר ומתחיל בראש, ויש ליתר דפיגל [illegible]
בסוף שביעי דטהרו והרביעי לא לשיריים דסבר שיריים מעכבי. וא"ת מתה הוו שיריים, ויש לומר דהיה טמן מתנה אחת על טהרו לעשותה שיריים. [illegible]
הקומץ. ואם תאמר האי קומץ היכי מדיר אי קודם הקטרה, אכתי לא קרבו מתיריו ולא אמרינן פיגול עד שיקרבו מתיריו אפילו שיריים. ואי לאחר הקטרה [illegible]
שאין לו מתירין משקדשו בכלי הלכך אי לאו דהוא עצמו המתיר הוי אמינא דהוא פיגול משקדשו בכלי: תורה"ה הקומץ כו' אע"ג דמעיקרא כו' דקומץ [illegible]

מסורת הש"ס

א) [מנחות טו:], ב) לעיל כח:, [מנחות טו:], ג) עיין ירוש' יומא פ"ה ה"ד בגליון הש"ס שם אות ב (פלוגתא דר"י ור' הילא), ד) ע"ש ה"ז, ה) [לקמן פח: יומא נז: מנחות נח: ירוש' שם ה"ד, ו) [לקמן נב: קיא. מנחות כו: יומא מ:] ירוש' שם ה"ז, ז) תוספ' דמנחות פ"ה ה"ט [מנחות טז. ע"ש בתוס'], ח) מנחות יד, ט) ע' ירוש' סוטה פ"ג ה"ג, י) ד"ה והאי כיון, כ) ד"ה הקומץ, ל) לקמן מג., מ) [לקמן מג: ע"ש], נ) לקמן מד.

◆

שינויי נוסחאות

א) נ"ל פסולה (שיטה וכ"ה במנחות): ב) תיבות כמאן דלא אדי דמי ליתא בכ"י ודפו' בס"י (שיטה) ובמנחות ליתא, וע' עוה"ק שמכחד הגי': ג) נ"ל אביי (שיטה): ד) במנחות נוסף שתי תשובות בדבור: ה) במשנה שבמשניות אי' אלו (הגר"ב): ו) נ"ל והלבונה והקטרת (שיטה ופריו): ז) האוכל כו' שתכלינה כל הזריקה כל"ל (שיטה): ח) בעבודה אחת (שיטה): ט) דמו בפסול הוא (כתר"י): י) נ"ל במחשבת (שיטה): יא) ואחר לקרנות (שיטה): יב) נ"ל דכולן כפרה בפני עצמן (שיטה): יג) נ"ל גמורה (שמ"כ): יד) נ"ל לזריקה (שיטה): טו) בה מחשבה (כת"י): טז) הקרנות דכתיב בהו ולקח (שיטה): יז) והוי להו תמניא כל"ל (שיטה): יח) כלי והילוך בלבונה במנחות כו' כל"ל (צ"ק): יט) כאן הס"ד ומה"ד נתן כו' (שמ"כ): כ) אלמא קסבר ר"מ מפגלין (שיטה): כא) למיהדר תר שנתן את הקומץ וכו' מה לי הקדים לבונה קומץ מה לי הקדים לבונה כל"ל (שיטה): כב) נ"ל קומץ (שיטה). וכ"ה בכ"י במנחות, אך כאן לא הוזכר רש"י קומץ כלל. וע' עוה"ק: כג) ושוחט או מקבל נמי וכו' דכי חשיב בשחיטה או בקבלה כל"ל (צ"ק וריש): כד) נ"ל מתירין (שיטה): כה) וקשה דכי פריך פיגל כו' כל"ל. ותירצת וקשה עד ברוך מוקף (שמ"כ): כו) ויש לומר דפיגל באחרונה כל"ל (שיטה): כז) נ"ל הא הך (שיטה): כח) נחלק דכיון דבעו שני כלים הוי פיגול משום דהוו כב' מינים ורבינו כו' (שיטה): ל) דתחילת עבודה בגמר עבודה כל"ל (ב"ש). נ"י נ"ק דקמדי כמו מתחילה עבודה לגמר עבודה דמהני: לא) נ"ל הראשונה (שיטה): לב) נ"ל טעמא דאין (שיטה): לג) ור"ל כגון דפלגא דקומץ מחית אארעא ופלגיה אסקיה במחשבת פגול ומשלה בו האור דעל ההוא כו' (שיטה): לד) קומץ פיגול דפלגא וכו' ופלגיה אסקיה אמערכה כו' כל"ל (שמ"כ): לה) קצת אבר דחוץ (שיטה): לו) נ"ל מתוך פי' הקונטרס (שיטה): לז) נ"ל רבינו תם (שיטה): לח) בכ"מ נוסף מיעוטה מעכב את רובה: לט) מכאן עד תיבת דאארעא הוא תוספת (שיטה): מ) כך פ"ה במנחות טו ב ע"ש: מא) נ"ל הרביעית (גליון), וע' פ"מ במנחות שם מכאן כל הענין כחורין ויתר מיותר: מב) עפ"י פ"מ במנחות: מג) לשון זה ליתא מובן ונראה כרש"י במנחות יז. ליתא לשון זה (גליון):

◆

ליקוטים

הקומץ. רש"י ז"ל בפ' הקומץ זוטא הקשה דלמה לי טעמא בקומץ משום דאיהו מתיר ואין לו מתירין, תיפוק ליה משום דאי אכיל מיניה פקע פגוליה שהרי לא קרב המתיר. ותירץ בגון שהוצת האור ברובו דחשיב כמאן דקרב כו' ע"ש. והתוס' שם ובפ"ג דכריתות ובפ' בית שמאי צלה דמתני' דאלו דברים הביאו קושית רש"י הלזו ותרו תירוצו. משום דאי הוצת האור ברובו